

Kleurenpracht van de christelijke doop

(Studie bij de prediking in EDRNoord en EDR3

1 november 2009

J.C. Bette

De doop in de brieven van de apostel Paulus¹

In het Nieuwe Testament heeft vooral de apostel Paulus de betekenis van de doop voor het christelijke geloof verder doordacht. In zijn brieven neemt ze een belangrijke plaats in. Daarbij valt op hoe sterk de apostel de doop verbindt met Christus en zijn weg van lijden, sterven en opstaan, alsook met de Heilige Geest en het nieuwe leven als lid van één gemeente.

In Romeinen 6:1-14 en Kolossenzen 2:11-3:4 beschrijft Paulus de doop als een machtswisseling. Door de doop is de gelovige ingelijfd in het sterven, begraven worden en opstaan van Christus. Daarom markeert de doop een nieuw leven in toekomst en heden, waarin de zonde niet langer heerschappij over de gelovige voert. De ethische consequentie van de doop is daarom: 'Laat dan de zonde niet langer als koning heersen...' (Rom. 6:12). In Kolossenzen 2:11-12 stelt Paulus de doop bovendien parallel aan de besnijdenis. Doordat gelovigen in de doop met Christus zijn begraven, delen zij in een geestelijke besnijdenis, die de aflegging van het zondige leven inhoudt.

Andere teksten in Paulus' brieven verbinden de doop met de inlijving in en de eenheid van de gemeente. Volgens 1Korintiërs 12:13 zijn de gelovigen door de Geest tot één lichaam gedoopt. In Efeziërs 4:4-5 besluit de doop de reeks 'één lichaam en één Geest, ... één Here, één geloof, één doop'. Volgens Galaten 3:27,28 zijn gedoopten 'met Christus bekleed', wat andere verschillen opheft. Bij Paulus zijn zowel Christus als de

Heilige Geest nauw op de doop betrokken. Het thema van reiniging en heiliging beheerst ook Efeziërs 5:26, dat spreekt over de doop als 'het waterbad met het woord' (vgl. Hand.22:16; 1Cor.6:11 en Tit.3:5). Bij de doop werd in woorden de naam van de Here Jezus Christus over de dopeling uitgeroepen. Bij de doop getuigt een dopeling ook van zijn geloof en roept daarin eveneens de Naam van de Heer aan.

Het spreken over de doop heeft in de Bijbel een rijk palet aan schakeringen en kleuren. Een constante daarin is de verbinding van de christelijke doop met Jezus Christus, de Heilige Geest en de gemeente. Reiniging en heiliging en inlijving in de gemeenschap der heiligen zijn de kernthema's. Daarmee drukt de doop de brede rijkdom uit van het leven van een christen in de navolging van Jezus Christus, zijn of haar Heiland en Heer.

Aan dat palet, waarin de betekenis van de doop tot uitdrukking komt, wil ik nu (zonder volgordelijke betekenis) van die veelkleurigheid laten zien:

- Bij de doop zoeken we onze zaligheid alleen in Jezus Christus en zijn verzoenend offer voor onze zonden.
- De christelijke doop is gestoeld op geloof en komt niet voort uit opgeroepen emotie.
- De doop vindt plaats na geloof en bekering.
- Dopen en onderwijzen in de christelijke leer hangen nauw met elkaar samen.
- De doop is een zichtbare prediking en laat zien dat Jezus Christus zijn leven heeft gegeven tot verzoening van onze zonden .
- Kinderen van gelovige ouders zijn op een speciale manier begrepen in Gods verbond

¹ Zie o.m. Noordegraaf A., e.a. 'Woordenboek voor bijbellezers, Zoetermeer 2005 en www.studiebijbel.nl

(zolang ze nog geen persoonlijke keuze kunnen maken...). Zo is ook de ongelovige partner geheiligd in de gelovige echtgenoot of echtgenote (1Kor.7:14). Dit 'apart gezet zijn voor God' houdt niet automatisch in dat zij behouden zijn voor de eeuwigheid. Het ontvangen van de Heilige Geest en het eeuwige leven berusten immers op persoonlijk geloof en gaat gepaard met heiliging (Hebr.12:14). Wel heeft God de kinderen en de ongelovige echtgenoot of echtgenote van een kind van God op een speciale manier op het oog. Hij is namelijk met hen bezig door het voorbeeld van hun gelovige vader of moeder, man of vrouw (1Petr.3:1). De oproep tot geloof en bekering blijft voor ieder mens gelijk.

- De doop is in de praktijk van het leven van een gelovige zeker ook bedoeld om zekerheid van het geloof te houden. De vaste grond van het heil ligt namelijk niet in onze wisselende omstandigheden of gevoelens, maar in Jezus Christus en zijn verzoenend bloed.
- De doop is in de praktijk van het leven van een gelovige ook een aansporing om de zonde na te laten. Jouw redding heeft Jezus' dierbaar bloed gekost.
- Kinderen en jongeren hebben thuis en in de kinder/jeugd en jongerendiensten van de gemeente onderwijs over de christelijke doop nodig. Uit de Bijbel zal worden uitgelegd wat de doop voor ons die geloven betekent en welk appel de doop op ieder mens doet.
- De doop door onderdompeling in water sluit aan bij de betekenis van het dopen in de Bijbel en bij de praktijk van de vroeg-christelijke kerk.
- De doop drukt het afgestorven zijn aan je oude leven en het opstaan in een nieuw leven uit. Het ondergaan in water is een beeld van 'het oude is voorbij'. Het opstaan uit het water is een beeld van 'het nieuwe is gekomen'. Het ondergaan in het water spreekt van 'dood voor de zonde (die is geen koning meer in het hart van een gelovige), het uit het water opkomen spreekt van 'levend voor God'(die door de verbondenheid met Jezus door zijn Geest in een gelovige woont).
- Het nieuwe verbond, waar de christelijke doop van spreekt en waar de dopeling wordt 'ingelijfd', heeft Jezus Christus door zijn dood en opstanding voor ons bewerkt.

- In dit nieuwe verbond worden wij niet ingelijfd door geboorte, maar door geloof in Jezus Christus. Daarom behoort de doop ook te volgen op de bewuste keus van de gelovigen om Jezus aan te nemen als Heer, als Heiland en Koning, Redder en Rechter.
- De doop heeft de betekenis van een getuigenis in de zichtbare wereld over de nieuwe geboorte die uit genade en door het geloof 'onzichtbaar' in een mens heeft plaatsgevonden.
- Wie zich laat dopen, belijdt daarmee: ik ben volledig in de geschiedenis van Jezus Christus betrokken. Mijn bestaan is niet meer zonder zijn dood en opstanding te denken.
- De verlossing waar de doop van spreekt, is een werkelijke verlossing. Zij is even reëel als de dood en even zeker als Jezus Christus gestorven is en opgestaan. Bevrijd zijn door Hem is dood zijn voor de zonde. Je leeft dan niet meer onder het regiem dat tot dusver alle macht over je had. Het dienstverband is verbroken, je staat onder een andere Heer De doop laat dus uitkomen dat er in Jezus Christus radicale verlossing is (Rom.6).
- De beelden en metaforen van de doop wijzen op een totale vernieuwing en spreken over de werkelijkheid van een 'herscheping'.
- De doop is op het nieuwe leven gericht. Dat is een leven door de Geest, uit het geloof dat in de doop wordt beleden. Nergens wordt in het NT de doop van het geloof losgemaakt. Volkomen duidelijk is wel dat Gods handelen vooraf gaat aan ons geloofsantwoord.
- Zo moet het voor ons vaststaan dat wij dood zijn voor de zonde, maar levend voor God in Christus Jezus. Zo dienen wij onszelf te beschouwen! Dat is geen rationele conclusie, maar vrucht van geloofsverbondenheid (Gal.2:20). We mogen zeker zijn dat wij die geloven aan Christus toebehoren. Daar zijn we dan ook op aanspreekbaar!
- Wie gedoopt is, kan zich niet langer verslingeren aan de wereld. Want we worden er door de doop als verbondenheid met Christus in zijn dood en opstanding aan herinnerd dat onze burgerschap in de hemel is.
- Gedoopte gelovigen zijn met God onderweg, we wandelen in geloof en vertrouwen. Enerzijds wordt ons leven gekenmerkt door het gegeven dat het oude is voorbijgegaan, maar anderzijds roeren de krachten van zonde,

verderf en dood zich nog terdege. We leven in de tijd van het 'al wel' en het 'nog niet ten volle'. Met alles wat dat meebrengt aan strijd en twijfel, zorg en verdriet, schuldbesef en verzoeking. Waar vinden we de bevestiging die we nodig hebben om te volharden en niet te vervallen in zorgeloosheid of moedeloosheid? Rom. 6 herinnert ons aan het moment en het leven van de doop als een betuigen van wat eenmaal (eens en voorgoed) is gebeurd, een zegel op de verkondiging van Gods levendmakende Woord. Op die vaste grond mogen we ons geloof bouwen door belijden en beleven!

- Wij worden gedoopt, wat zoveel wil zeggen als: in het geloof en de daaruit voortkomende doop komt God overmachtig tot ons als Eerste.
- De doop wordt bediend in de gemeente, het huisgezin van God, die met haar bevestigende aanwezigheid om de dopeling heen staat.
- Niet in de ervaring van het doopmoment, maar in de gang van het leven met Christus mogen wij de rijkdom van wat God in het geloof, de doop en het ontvangen van de Heilige Geest schenkt, begrijpen en beleven.
- Het geloof van de doop rust in het hoorbare en zichtbare genadewoord! God en de mens kunnen op aarde niet dicht bij elkaar komen dan in Woord en geloof (Noordmans). Dat is dan ook voldoende om getroost te leven en als het tijd daarvoor is verwachtingsvol te sterven.
- Doopgang is diepgang (W. Barnard).
- Doop in de Geest en doop in water zullen we bij elkaar houden. Hand. 8,10,11 en 19 bevestigen de uitzonderingen (het chronologisch niet samenvallen van de doop in water en wat we daar horen over de doop in/met de Geest).
- De NT-ische hoofdregel is dat prediking, Gods werk aan het hart, geloof, doop in water, handoplegging, ontvangen van de Heilige Geest, levensheiliging en krachten en tekenen van de Geest (al is het niet altijd chronologisch eenduidig) bij elkaar behoren.
- Wie gedoopt is zal niet als een geestelijke bedelaar leven. Wij dienen te weten welke geestelijke schatten en gaven ons door de Geest in het werk van Christus Jezus gegeven zijn.
- Gedoopt worden is antwoord geven, een (liefst de eerste) stap in gehoorzaamheid van

een tot het christelijk geloof gekomen mensenkind. Wie de boodschap van Jezus Christus aanvaardt, laat zich dopen.

- Bij de christelijke doop staat niet de vrome, wedergeboren mens met zijn geloof in het middelpunt. Wij behoren er op toe te zien dat dit in de getuigenissen dan ook niet zo is. Het breeduit verhalen van de eigen (geloofs)weg tekent een nog zeer onvolwassen geloof en omdat het een openbare gelegenheid is, dient daarop van te voren gewezen te worden. Wie in dankbare verwondering de boodschap van redding en verlossing in Jezus Christus heeft aanvaard, die zal alleen maar kunnen zeggen dat geloven mijn deel mag zijn omdat het Gods werk in mij is.
- In het bijzonder bij de doop wordt duidelijk dat het Evangelie niet vrijblijvend, maar een 'gebiedende genade' is. Het Evangelie van Jezus Christus is een goddelijke vrijspraak die je aansprakelijk stelt voor de manier waarop je er al dan niet op ingaat!
- De doop van gelovigen heeft alles van doen met het nieuwe verbond, waarin zij uit genade door geloof in Jezus Christus worden opgenomen.
- In de doop zijn Vader, Zoon en Geest betrokken. Gods werk begint niet met onze geloofskeus. God de Vader heeft in zijn verkiezende liefde alles voor ons in orde gebracht. Het kruis en de opstanding van Jezus Christus vormen het fundament voor het werken van geloof dat door de Geest in en aan ons leven wordt gewerkt en waardoor wij in staat zijn te reageren in geloof en gehoorzaamheid. Soli Deo Gloria: God alleen alle eer!
- Door de doop worden we principieel ingevoegd in de christelijke gemeente, de ankerplaats van ons geloof, waar we door prediking en onderwijs geleerd worden hoe wij door een heilig leven God de eer zullen brengen.
- Voor ieder die gelooft en gedoopt is, ligt het heil vast in Gods belofte alleen.
- De christelijke doop is een authentieke, ware geloofsbeleving, onvervreemdbaar persoonlijk voor wie de beloften van God aanvaard en zijn geboden gehoorzaam naleeft in de kracht van de Heilige Geest.
- Wie zich laat dopen belijdt daarmee dat Gods heil hem of haar is overkomen en overkomt. In de doop zoals beschreven in het NT is niet

de dopeling degene van wie alles ten diepste uitgaat: er gebeurt iets aan je en in je waarop jij reageert met gehoorzaamheid aan het Woord.

- In de doop ligt besloten dat wij ons niet zullen laten ontmoedigen door de spanning tussen het verleden van ‘verkocht onder de zonde’ en het ‘nieuwe leven in Christus’. Juist door de doop leren wij in onze geloofsstrijd roepen ‘God zij dank, die in Jezus Christus mij verlost heeft van een leven dat beheerst werd door zonde en dood.’ Niet meer ik leef, maar Christus leeft in mij. En voor zover ik nog met de moeiten van mijn menselijke, zondegevoelige oude natuur van doen heb, houd ik die voor dood en leef ik door het geloof in Jezus Christus’ verlossing en de vergevende kracht van zijn bloed.
- Wie Jezus volgen, wandelen in geloof op zijn beloften, niet in aanschouwen en ook niet in de noodzaak van een voortdurend beleven. De beleving is niet eens het eigenlijke, maar wel echt als de vreugde van het heil samengaat met het verdriet om het ‘nog niet ten volle’. De beleving van de doop blijft per definitie achter bij de werkelijkheid ervan in Christus, omdat wij die hier nooit geheel en al ervaren zullen.
- De doop is een ontzagwekkend gebeuren (Van de Beek): we worden ondergedompeld in een vernieuwing die ongekend en al voor ons gereed gemaakt is. Een overgang van dood naar leven, naar het leven van de toekomstige eeuw zelfs!
- De betekenis van de wedergeboorte (vgl. Joh.3 en Titus 3) is beslissend voor wat de doop betekent. Het gaat bij Johannes om een geboorte uit water en Geest. Het is de geboorte van een nieuwe mens die door de Geest geleid wordt. Dit gaat over het geheimenis van God waarin mensen betrokken worden. Het komt door de Geest die getuigt van Jezus Christus en door wie de Vader trekt wie tot Christus komt (Joh.6:65). In Paulus’ brief aan Titus echter is het verband niet individueel op de gelovige gericht, maar op de gemeente! De wedergeboorte heeft daar (zoals ook in Mat. 19:28) betrekking op het begin van de nieuwe verheerlijkte schepping! Het bad der wedergeboorte heeft in Titus 3 dus alles van doen met de nieuwe eeuw (aeon), wat een gerichtheid op de toekomstige eeuw betekent.

Het gaat bij de tekst van de preek van deze morgen dus nog dieper dan een individuele geestelijke wedergeboorte waardoor iemand wordt tot een gelovige christen. Het gaat bij Paulus om de toegang tot het koninkrijk van God dat verschenen is door de goedertierenheid en mensenliefde van onze Heiland God (Titus 3:4!). Het gaat daar om God, die mensen redt van hun zonden en doet deelhebben aan het nieuwe leven door de Geest. Het gaat erom dat wie gedoopt wordt participeert in het baanbrekende koninkrijk van God, het koninkrijk van de vergeving van zonden en gerechtigheid voor de hele wereld. Bij Johannes gaat het om de individuele geestelijke vernieuwing, bij Paulus om een allesomvattend kosmisch gebeuren waarin God alles nieuw maakt. De persoonlijke omkeer van iedere gelovige (wedergeboorte) is een aspect van deze alomvattende kosmische omwenteling aller dingen. Zo ver draagt en reikt de christelijke doop! ² Maar de doop is niet een louter individueel gebeuren, zeker ook deelname aan een allesomvattende omwenteling van alle dingen in hemel en op aarde. Waarin wij worden opgenomen in een nieuwe schepping, die herschepping is van de oude schepping waarin wij nu leven. Een herschepping die mensen plaatst in een nieuw verbond, waarbij de wet niet meer op stenen tafelen, maar in de harten van ons die geloven geschreven wordt!

- De doop is onze overgave aan God zelf.
- De doop is het teken en het getuigenis dat wij deelhebben aan de door Jezus Christus in leven, kruis en opstanding verworven genade. Wij zullen met Christus verheerlijkt worden. Tot die tijd leven we hier op aarde en voeren de aardse strijd. Dat is een strijd niet alleen met de wereld buiten ons, maar vooral ook met (de wereldse invloed in) onszelf. Daarom leven wij door geloof alleen. Ons vertrouwen is gebaseerd op het werk van Christus en onze hoop is op de heerlijkheid die komt.
- De Heidelbergse Catechismus heeft deze gedachte over het ware karakter van ons leven als gelovigen op aarde naar mijn mening onnavolgbaar mooi verwoord: ‘Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en het sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen(dom) ben’. **Onze identiteit is in Jezus Christus!**

---

² Zie hierover A. van de Beek, *God doet recht. Eschatologie als christologie*. Zoetermeer 2008.